

ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ СИСТЕМОЮ ПРАВА СОТ

ГЛАДКОВА Юлія Геннадіївна - аспірантка кафедри аграрного права Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Проведен анализ отечественного правового поля в сфере регулирования инвестиционной деятельности с участием иностранных инвесторов. Выделены проблемы и недостатки законодательного регулирования инвестиционной деятельности в Украине в условиях ее членства в СОТ. Проведен анализ международно-правового регулирования инвестиционной деятельности в рамках СОТ. Раскрыта природа ТРИМС и ее значение для регулирования отношений с участием иностранных инвесторов. Определены направления оптимизации отечественного законодательного регулирования инвестиционной деятельности в условиях членства Украины в СОТ.

Ключові слова: СОТ, ГАТТ, ТРИМС, прями іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність

Актуальність теми

Лібералізація економіки, реформи системи державного управління та розвиток інтеграційних процесів – це домінуючі вектори розвитку сучасної України. Вони є взаємодоповнюючі та взаємообумовлюючі, а відтак найбільшого ефекту можна досягнути від паралельного впровадження відповідних програм, спрямованих на реформування існуючих та розробку нових прогресивних механізмів управління. Таким чином, якісні трансформації відбуватимуться, системно охоплюючи всі сфери суспільно-політичних та соціально-економічних відносин. Разом з тим слід розуміти, що подібні кардинальні зміни, у тому числі і впровадження нової державно-управлінської парадигми, вима-

гають надзвичайно великих ресурсів: матеріальних, людських, інтелектуальних тощо. Важливе місце займає і фінансування тих чи інших галузей економіки або соціальної сфери, а в умовах обмеженості внутрішніх фінансових ресурсів постає нагальна потреба їх залучення з-за кордону. Частіше за все вони приходять у вигляді прямих іноземних інвестицій, деколи у вигляді прямих траншів міжнародних фінансово-економічних інститутів. І навіть не дивлячись на значне падіння промислового виробництва, скорочення ВВП, перебування України у стані збройного конфлікту, вітчизняна економіка залишається достатньо перспективним об'єктом інвестування. З огляду на членство України в СОТ ці перспективи якщо не зростають то суттєво укріплюються, а відтак на сьогодні нагальним є приведення вітчизняного законодавства у відповідність із міжнародними нормами і, зокрема, із нормами СОТ, оскільки в такий спосіб для закордонних інвесторів створюватимуться найбільші гарантії їх інтересів, а вітчизняна економіка буде більш прозорою для інвестицій.

Ступінь наукової розробки теми

Проблематика пошуків шляхів оптимізації національного законодавчого регулювання інвестиційної діяльності із нормами СОТ знайшла своє відображення в працях таких вчених, як: Т.Б. Ванданов, Н.Г. Дороніна, Д. Карро, Ю.М. Колосов, Д.К. Лабін, І.І. Лукашук, В.І. Муравйов, М. Сорнарарджа, О.М. Шемякін та ін.

Мета статті

Метою даної статті є пошук шляхів вирішення найбільш гострих проблем, що на сьогодні існують у контексті оптимізації вітчизняного інвестиційного законодавства та приведення його відповідність із нормами СОТ.

Виклад основного матеріалу

Вступ України в СОТ не є самоціллю на шляху розвитку держави, а відтак не повинен розглядатися як самодостатній та закінчений етап лібералізації вітчизняної економіки. Вступ до СОТ є лише елементом оцінки ефективності державної політики України щодо створення умов розвитку ринкової економіки та конкурентного підприємницького сектору. З огляду на це регулювання інвестиційної діяльності в контексті членства в СОТ повинно перебувати в стані перманентного вдосконалення та оптимізації, метою якої є повна гармонізація вітчизняного законодавства із законодавством цієї організації. Відкриття власної економіки, в тому числі і для іноземного інвестора, повинно супроводжуватися зміною законодавства не лише в напрямі спрощення процедур інвестування та посилення гарантій їх прав, але і в напрямі стимулювання вітчизняного інвестора, перетворення його на конкурентоспроможного ринкового агента, який здатний не тільки нав'язувати конкурентну боротьбу на вітчизняному ринку, а і виходити за межі держави. Таким чином, будь-яка держава, у процесах інтеграції власної економічної системи до світової, і Україна не є виключенням, потрапляє у так би мовити тривимірну систему господарсько-правового забезпечення інвестиційної діяльності.

Так, першим виміром є міжнародні-правові норми, що сформувалися в межах тієї чи іншої наддержавної інтернаціональної організації. У досліджуваному контексті такий вимір формує система права СОТ, і зокрема угоди СОТ, які регулюють інвестиційну діяльність.

Другий вимір формує національне інвестиційне законодавство та вітчизняна правозастосовна практика. При чому на відміну від першого виміру, другий є об'єктивним,

оскільки правове поле держави апріорі формується та існує в незалежності від її членства в міжнародних організаціях.

Третій вимір уособлюється в системі двосторонніх міждержавних угод, предметом яких є механізми захисту, гарантій або стимулювання іноземних інвестицій та які ратифікуються державою на найвищому рівні.

Для України актуальними є всі три виміри, і всі вони перебувають у постійній динаміці, що потребує відповідних інструментів гармонізації та координації окремих норм та механізмів реалізації інвестиційних відносин. Слід також розуміти, що національне законодавство є вихідним в аспекті укладання двосторонніх договорів, але саме по собі змінюється під впливом тих чи інших міжнародно-правових актів. Разом з тим держава сама обирає, які міжнародні угоди вона має ратифікувати та до яких організації долучатися, що обумовлюється тим політичним курсом, який обирає чинна влада. З огляду на це слід зауважити, що для України характерною є державна інвестиційна політика спрямована на широке залучення іноземних інвестицій, а відтак вступ до СОТ є логічним кроком у напрямку її реалізації. З іншого боку, необхідно розуміти, що фінансова сфера є елементом системи національної безпеки, а тому вона повинна захищатися з боку держави, що проявляється, зокрема, у захисті вітчизняних інвесторів, стимулюванні їх діяльності. Саме тому спершу слід проаналізувати стан нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності в Україні, акцентуючи увагу перш за все, на участі іноземних інвесторів. Особливе місце в цьому контексті посідають механізми правового регулювання інвестиційної діяльності, що містяться в Господарському кодексі України (далі – ГКУ). Його норми створюють певну стабільність для іноземних інвесторів та сприятливі правові умови здійснення ними інвестиційної діяльності на території України.

Так, Глава 38 ГКУ визначає основні засади діяльності іноземних інвесторів на території України. Аналізуючи положення норм, що містяться в цій главі, приходимо до висновку, що поняття «інвестиційна діяльність» у контексті вислову «національ-

ний режим інвестиційної діяльності», вжитого у ст. 394 ГКУ, необхідно розуміти, як таке, що стосується будь-якої господарської діяльності іноземних інвесторів у зв'язку зі здійснюваними інвестиціями. На необхідність саме такого тлумачення вказують положення двосторонніх інвестиційних угод [20, с. 273-291]. Слід зазначити, що законодавець не лише визначає можливі напрямки розвитку інвестиційних відносин за участю іноземних інвесторів, а і намагається безпосередньо регулювати такі відносини.

Відповідно до Господарського кодексу України на території України до суб'єктів підприємницької діяльності або інших юридичних осіб, створених за участю іноземних інвестицій, незалежно від форми та часу їх внесення, застосовується національний режим валютного регулювання та справляння податків, зборів (обов'язкових платежів), встановлений законами України для підприємств, створених без участі іноземних інвестицій [1, ст. 394]. Винятки з національного режиму інвестиційної діяльності з метою охорони публічних інтересів можуть встановлюватися: ГКУ, іншими законами та чинними міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України [20, с. 273-291].

Необхідно зауважити, що хоча Господарський кодекс України і має визначальне, в аспекті вступу України до СОТ, місце в системі нормативно-правових актів, які регулюють інвестиційні відносини, є ціла низка законів та підзаконних актів, у яких конкретизуються найважливіші аспекти інвестиційної діяльності та створюються умови для її розвитку, як для резидентів, так і для іноземних інвесторів. Провідне місце серед них посідає Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України. Зокрема, він спрямований на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності, а також на ефективне інвестування народного господарства України, розвиток міжнародного економічного співробітництва та інтеграції. Крім того, він визначає загальні засади

державного регулювання інвестиційної діяльності та захисту прав й інтересів інвесторів [6].

Реформування економіки та створення конкурентоспроможного ринкового середовища обумовило необхідність розвитку інвестиційного законодавства. Прийняття низки нормативних актів спрямованих на захист іноземних інвесторів та на закріплення їх прав і гарантій захисту інтересів, зокрема Закону України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» [5], – сприяло залученню закордонного капіталу в економіку. - В подальшому зміна законодавства відбувалася постійно, зважаючи на вектор зовнішньополітичної орієнтації, тому система гарантій, встановлених у вказаному вище законі, з огляду на геополітичні спрямування України, завжди виступала в якості стабілізуючого фактору.

Слід зазначити, що важливим кроком на шляху правового забезпечення іноземного інвестування в Україні стало прийняття Законів України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» [7] та «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження» [9]. Перший спрямований на забезпечення залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів інвесторів і визначає правові та організаційні основи створення, діяльності, припинення суб'єктів спільного інвестування, особливості управління активами зазначених суб'єктів, встановлює вимоги до складу, структури та зберігання таких активів, особливості емісії, обігу, обліку та викупу цінних паперів інститутів спільного інвестування, а також порядок розкриття інформації про їх діяльність. Другий – спрямований на захист конкуренції між суб'єктами підприємницької діяльності, створеними без залучення коштів або майна (майнових чи немайнових прав) іноземного походження, та суб'єктами підприємницької діяльності, створеними за участю іноземного капіталу, забезпечення державного захисту вітчизняного виробника та конституційних прав і свобод громадян України.

Також слід навести низку законів, які своїм регулюванням охоплюють різні досить вузькі аспекти інвестиційної діяльності, у тому числі за участю іноземних інвесторів, зокрема:

- Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16 грудня 1997 року № 723/97-ВР, який визначає загальні правові та економічні засади фінансового лізингу, в тому числі закріплює права лізингодавців у сфері інвестиційних відносин [10];

- Закон України «Про угоди про розподіл продукції» 14 вересня 1999 року № 1039-XIV, який спрямований на створення сприятливих умов для інвестування, в тому числі за рахунок іноземного капіталу, пошуку, розвідки та видобування корисних копалин в Україні, визначених угодами про розподіл продукції [8];

- «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року № 3480-IV, який з поміж іншого регулює відносини за участю іноземних партнерів, що виникають під час розміщення, обігу цінних паперів і провадження професійної діяльності на фондовому ринку [11] тощо.

Окрім законів існує понад 200 інших нормативних актів, що також відносяться до спеціального інвестиційного законодавства: Постанови Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, Постанови міністерств, департаментів тощо. Вони деталізують положення законів, а їх дія спрямована на визначення порядку здійснення окремих інвестиційних відносин у різних галузях економіки.

Особливо в цьому правовому полі виділяються постанови Кабінету Міністрів України. В основному вони визначають загальні напрямки інвестиційної діяльності або в окремих галузях, або в окремих регіонах України. Постановами Кабінет Міністрів України визначають основні стратегічні напрямки реалізації інвестиційної політики в цілому. Крім того, Кабінет Міністрів розробляє та приймає порядки здійснення окремих видів інвестування в різноманітні галузі вітчизняної економіки. Це дозволяє створити не лише ефективний механізм реалізації регулювання інвестиційних відносин, а й встановлює певну систему гарантій прав та

інтересів інвесторів. Загалом слід виділити наступні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» від 02.02.2011 № 389; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) іноземних інвестицій та її анулювання» від 06.03.2013 № 139; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 № 447-р «Про схвалення Концепції створення індустриальних (промислових) парків» тощо.

Ще одним значним масивом нормативно-правових актів з приводу врегулювання інвестиційних відносин є Укази Президента України. Багато в чому вони носять, так би мовити, установчий характер, оскільки на їх підставі створюються, реорганізуються або ліквідуються центральні виконавчі органи державної влади (міністерства, департаменти, агенції тощо), діяльність яких спрямована на регулювання окремих вузьких аспектів інвестиційних відносин. Серед цього масиву нормативно-правових актів доцільно відмітити наступні: Указ Президента України від 10.04.2006 № 300/2006 «Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності»; Указ Президента України від 20.07.2007 № 659/2007 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15.06.2007 року «Про хід виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні»; Указ Президента України від 17.03.2007 № 216/2007 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16.02.2007 року «Про заходи щодо запобігання непродуктивному впливу капіталів за межі України» тощо.

Більшість наведених нормативних актів мають установчий характер, однак їх важливість і полягає в тому, що вони, не створюючи механізмів правового регулювання, визначають нові умови, в яких таке правове регулювання інвестиційних відносин відбудеться в подальшому.

Останнім часом актуалізується питання щодо функціонування комплексу так званого спеціального інвестиційного законодавства, яке детально регулює всі аспекти пов'язані із реалізацією інвестиційних відносин, в тому числі за участю іноземних інвесторів. Наявність таких нормативно-правових актів створює ситуацію, за якої спеціальні закони витісняють загальні, тобто ті які встановлюють основні засади, напрямки та методи регулювання окремих видів суспільних відносин. Загальне законодавство не деталізує механізми регулювання, а лише визначає межі правового поля, в якому відбуваються ті чи інші суспільні відносини та принципи, з яких має виходити орган державної влади у процесі регулювання таких відносин. Тому розробка та прийняття законів та підзаконних актів, що відносяться до спеціального законодавства, є необхідною передумовою для уникнення правової невизначеності та недоліків правового регулювання інвестиційної діяльності за участю іноземних інвесторів.

За результатами проведеного вище аналізу доцільно визначити низку загальних негативних рис вітчизняного інвестиційного законодавства:

- несистемність та неузгодженість багатьох нормативних актів між собою;
- низька гнучкість правового поля та нездатність нормотворчої системи оперативно реагувати на нові виклики зовнішнього середовища;
- непристосованість інвестиційного законодавства до функціонування в умовах кризи;
- численні експерименти у сфері інвестування, а також поширення корупційних явищ;
- обтяженість інвестиційного законодавства великою кількістю нормативно-правових актів, відомчого, регіонального і локального рівнів, які мають досить вузький об'єкт регулювання;
- дисбаланс інтересів та можливостей інвесторів резидентів та нерезидентів;
- неспроможність влади ефективно використовувати потенційні можливості залучення іноземних інвестицій на вигідних для України умовах, з огляду на участь нашої

держави в багатьох міжнародних організаціях, таких як СОТ, МВФ тощо.

Власне саме членство України в СОТ і повинно сприяти створенню умов для вдосконалення інвестиційного законодавства, а отже, й вдосконалення механізмів регулювання інвестиційної діяльності.

З цього приводу слід зазначити, що правова основа реалізації інвестиційної діяльності в умовах членства країни в СОТ складається з декількох міжнародних угод: Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (далі – ГАТТ), Генеральної угоди про торгівлю послугами (далі – ГАТС) і Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС). Всі ці угоди в тій чи іншій мірі вплинули на регулювання інвестиційних правовідносин. Зокрема, ГАТТ відіграє системоутворюючу роль і визначає рамкові межі правового режиму іноземного інвестування [1; 17, с. 88].

Другий системоутворюючий елемент СОТ – це ГАТС, яка має суттєвіший вплив на міжнародно-правовий режим іноземного інвестування, ніж ГАТТ, хоча і зачіпає тільки ті інвестиційні правовідносини, які пов'язані з наданням послуг. Основною метою угоди є лібералізація економічних бар'єрів у сфері торгівлі послугами. Угода поділяє надавані послуги на чотири види у відповідності до способу надання цих послуг: переміщення послуги через кордон, пересування споживача в країну надання послуг, комерційна присутність у країні надання послуг, тимчасове пересування осіб, що надають послуги з метою такого надання. З точки зору міжнародного права, комерційна присутність у країні надання послуг безпосередньо пов'язана з міжнародною інвестиційною діяльністю. У той же час інші три типи також пов'язані з міжнародним інвестуванням, хоча їх зв'язок проявляється не так явно. Серед основних принципів ГАТС слід відзначити принципи недискримінації та надання національного режиму, які мають прямий вплив на міжнародно-правовий режим інвестування [2]. Крім загальних, ГАТС визначає деякі особливі зобов'язання, серед яких слід виділити зобов'язання держав надавати дозволи іноземним постачальникам послуг на здійснення їх діяльності протя-

гом розумного періоду часу і зобов'язання не застосовувати обмеження на міжнародні перекази і платежі. Перше безпосередньо пов'язане з початковим періодом діяльності інвесторів, що надають послуги на території держави-реципієнта інвестицій, і хоча формулювання «протягом розумного періоду часу» не має чіткого числового виразу, воно, тим не менше, позитивно впливає на стан інвестора в країні-реципієнті інвестицій. Друге більше пов'язано з регулярною діяльністю інвестора, а саме з репатріацією інвестицій [2; 16].

Третім основним елементом системи СОТ є ТРІПС, яка визначає міжнародні стандарти захисту інтелектуальної власності. Положення, подібні до тих, що закріплені в ТРІПС, застосовуються в регіональних і двосторонніх угодах з інвестицій, однак роль самої ТРІПС у цій сфері не можна недооцінювати. Вплив ТРІПС на захист інтересів іноземних інвесторів чітко простежується через встановлений угодою механізм захисту товарних знаків. Таким чином, формується логічний ланцюг: ТРІПС – захист інтелектуальної власності – захист прав інтелектуальної власності іноземних інвесторів – захист інтересів інвесторів – захист іноземних інвестицій [13].

Зауважимо, що практика прямого застосування норм ГАТТ призвела до появи певних суперечностей стосовно іноземних інвестицій, і в процесі вирішення подібних спорів, зокрема між Канадою та США, які отримали назву Foreign Investment Review Act Case або «FIRA Case» були прийняті рішення, які стали передумовою для прийняття Угоди з інвестиційних заходів торговельного характеру (далі – ТРІМС) [12]. З цього приводу М. Сорнарай зауважує, що вказане рішення цього спору зв'язало угоду ГАТТ з міжнародно-правовим регулюванням іноземних інвестицій шляхом наділення ГАТТ обмеженою компетенцією у цій сфері як квазі-інституційної структури [21, с. 299].

Фактично, як зазначає Д. К. Лабін, ТРІМС і став на сьогодні найбільш значущим інструментом регулювання іноземного інвестування нормативно-правовим актом СОТ, що містить перелік інвестиційних заходів торговельного характеру. Вона

складається з основної частини та переліку інвестиційних заходів, пов'язаних з торгівлею. Недоліками ТРІМС насамперед вважаються відсутність чіткого визначення інвестиційних заходів, пов'язаних з торгівлею, та певна неузгодженість з положеннями ГАТС. Позитивний вплив ТРІМС є очевидним при розгляді взаємовідносин інвесторів з економічно розвинених держав і країн-реципієнтів інвестицій: при такому форматі взаємодії захищає інтереси інвестора національний режим, передбачений угодою. Природно можливий і інший формат взаємодії, коли державою інвестора є країна, що розвивається, а державою-реципієнтом – розвинена. У такому випадку інвесторові надається аналогічний ступінь захисту, але сама ймовірність виникнення таких правовідносин значно нижча, ніж у першому випадку [18].

Необхідність введення в дію ТРІМС на території тієї чи іншої країни обґрунтовуються тим, що норми цієї угоди суттєво пом'якшують проблеми платіжного балансу і сприяють розвитку діяльності всередині країни. Тут доцільно навести в якості прикладу такі країни, як В'єтнам, Тайвань та інші азіатські країни, які через прийняття ТРІМС перетворили іноземні інвестиції в основу стратегії розвитку. Однак ці заходи рідко бувають ефективними, за винятком випадків поєднання специфічних умов, які зазвичай не зустрічаються в країнах, що розвиваються; і в будь-якому випадку вони вносять різкі викривлення в економіку країни.

Що стосується ефективності впровадження ТРІМС, то головним побоюванням є те, що ці заходи усувають стимули для прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ), тим самим чистий накопичений обсяг ПІІ, наявний у будь-якій країні, менший, якщо там присутні ТРІМС. Тобто якщо існує вимога про використання компонентів, вироблених у країні, куди спрямовуються ПІІ, виробничі витрати будуть вище. У цьому випадку фірми, в яких очікувана окупність вкладень нижча, ніж ці більш високі витрати, будуть позбавлені стимулу для інвестування. Більше того, подібний від'ємний ефект ТРІМС посилюється в умовах, коли за залучення однієї і тієї ж інвестиції конкурує кілька країн.

Що ж стосується ризиків економічного характеру від ТРИМС для країн, у які спрямовуються ПІІ, то тут слід зазначити, що міжнародні потоки капіталу повинні приводитися в рух різницею в прибутках на фактори виробництва і рухатися туди, де прибуток на капітал найбільш високий. І хоча оптимальний розподіл ресурсів може бути досягнутий лише за відсутності недосконалостей ринку, у багатьох обставинах ТРИМС створюють подальші викривлення балансу економічної системи держави. Тобто вплив ТРИМС аналогічно впливу торговельних бар'єрів: змінюється відносна ціна на різні види товарів. Слід звернути увагу і на ту обставину, що в перспективі природа ТРИМС є неоднозначною, часто суперечливою. Справа в тому, що борючись за ПІІ, країни нерідко вдаються до надзвичайно широких стимулювальних заходів: податкові, експортні пільги, сприятливі умови для ведення бізнесу тощо. Але після цього в дію вводяться норми ТРИМС, і фактично іноземний інвестор, ПІІ якого працюють в країні, вимушений продовжувати співпрацю, але її формат уже змінюється, оскільки цей інвестор повинен враховувати інтереси місцевих виробників.

Але впровадження ТРИМС відбувається для того щоб компенсувати величезні витрати, які несуть країни по залученню іноземних інвесторів. За своєю сутністю ТРИМС є додатковою угодою до ГАТТ, тому хоча вона і стосується ПІІ, її мета – уникнути ситуацій, що порушують правила ГАТТ і перешкоджають лібералізації торгівлі. В основі ТРИМС лежить та ж ідея, що й ідея глобальної угоди про торгівлю. Однак ми бачимо, що багато заходів, що приймаються відносно іноземних фірм, є частиною процесу міжнародної конкуренції за залучення ПІІ. Але потреба у ТРИМС на глобальному ринку інвестицій є об'єктивною та пояснюється низкою аспектів:

- міжнародна координація інвестиційної політики засобами ТРИМС дає змогу уникнути міжнародної політичної конкуренції за ПІІ;
- ТРИМС мінімізує протекціонізм;
- ТРИМС сприяє підвищенню прозорості та скороченню витрат, пов'язаних з інвестиційно-торговельними операціями;

- ТРИМС дає змогу врівноважувати переговорні позиції окремих країн.

Таким чином, можна побачити, що так звана «система права СОТ» приділяє значну увагу регулюванню інвестиційних відносин. На перший погляд ті механізми, які закладаються в ГАТТ, ГАТС, ТРИПС, ТРИМС повинні сприяти країнам у процесі залучення ПІІ, але насправді їх значення полягає перш за все в захисті самих ПІІ, при чому ті принципи, які в них закладаються, перетворюються не в засадницькі базові основи діяльності, а в норми прямої дії. Зокрема, мова йде про принцип недискримінації, а також про обмеження або фактичне унеможливлення державами захищати внутрішні ринки. З огляду на це та виходячи із недосконалості сучасного вітчизняного законодавства, що регулює інвестиційні відносини, а також враховуючи членство України в СОТ, постає необхідність у прийнятті окремого законодавчого акту – Закону України «Про СОТ», у якому б містилися принципи та засади участі України в цій організації, основні межі співпраці України з іншими членами СОТ у різних галузях, перелік Угод, ратифікованих Україною в рамках цієї організації, а також механізм вирішення суперечностей, що виникають між суб'єктами господарювання резидентами та нерезидентами в рамках СОТ. Подібної законодавчої практики не існує в жодній країні-члені СОТ, однак прийняття такого нормативного акту значно б спростило процедуру подальшої імплементації норм цієї організації в національне законодавство.

Можна спрогнозувати, що прийняття даного закону в значній мірі підвищить рівень довіри до України з боку інших членів СОТ, а також покращить інвестиційний імідж та забезпечить захист внутрішнього ринку та інвесторів-резидентів. Стабілізація національного законодавства, розробка та прийняття Закону України «Про СОТ» поставить СОТ перед фактом твердих намірів України щодо подальшої участі в організації та рішучості виконання взятих на себе зобов'язань. Крім того, опосередковано такий закон має бути спрямований на недопущення дипломатичних та економічних спекуляцій з боку інших країн-членів на

предмет виконання Україною тих чи інших вимог Угод системи СОТ.

Висновки

Підводячи висновки, зазначимо, що в рамках торговельної демократії, приєднання країни до різного роду угод або відмова від такого приєднання, виступає свого роду індикатором її інвестиційної привабливості. Іноземним інвесторам це дає юридичні підстави для захисту власних інтересів шляхом звернення до міжнародних арбітражних інстанцій. У свою чергу, під час вирішення спорів за участю іноземних інвесторів, у переважній більшості випадків міжнародні арбітражі приймають їх сторону. Необхідно акцентувати увагу на тому, що при ратифікації міжнародних угод та укладенні двосторонніх договорів у рамках СОТ у подальшому, Україна повинна максимальну увагу приділяти тому, щоб в самих цих нормативних актах чітко визначати свої права та обмеження доступу іноземних інвесторів у вітчизняну економіку. Укладення договору продемонструє, що друга сторона погоджується з цими умовами, тим самим зменшуючи коло можливостей для звернення в міжнародні арбітражні інстанції. Загалом захист внутрішнього ринку, в рамках дипломатичних інструментів, є більш дієвим від захисту законодавчого, оскільки дипломатія – процес багатосторонній, а відтак узгодження інтересів відбувається консенсуально. Регулювання за допомогою нормативних актів – це процес односторонній, а тому країни-партнери вимушені діяти в тих рамках, які надає їм внутрішнє законодавство іншої країни, що зрозуміло викликає певну протидію з їх боку і вони намагаються віднайти можливості для зміни ситуації на свою користь.

Література

1. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) від 30.10.1947 [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_264
2. Генеральна угода про торгівлю послугами від 15.04.1994 [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради

України – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/981_017

3. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

4. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 389 [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-p

5. Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991 № 1540а-XII [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/1540a-12

6. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

7. Про інститути спільного інвестування: Закон України від від 05.07.2012 № 5080-VI [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>

8. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 № 1039-XIV [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>

9. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження: Закон України від 17.02.2000 № 1457-III – [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1457-14>

10. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 № 723/97-ВР [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр>

11. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 №

АНОТАЦІЯ

Проведено аналіз вітчизняного правового поля у сфері регулювання інвестиційної діяльності за участі іноземних інвесторів. Виокремлено проблеми та недоліки законодавчого регулювання інвестиційної діяльності в Україні в умовах її членства в СОТ. Проведено аналіз міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності в рамках СОТ. Розкрито природу ТРИМС та її значення для регулювання відносин за участі іноземних інвесторів. Визначені напрями оптимізації вітчизняного законодавчого регулювання інвестиційної діяльності в умовах членства України в СОТ.

SUMMARY

The analysis of the national legal framework in the regulation of investment with foreign investors was done. Problems and shortcomings of legislative regulation of investment activity in Ukraine in the conditions of its WTO membership were allocated. The analysis of international legal regulation of investment activity within the WTO was carried out. Was disclosed the nature of TRIMs and its importance for the regulation of relations with foreign investors. The directions of optimizing Ukrainian legislative regulation of investment activity in the conditions of its membership in the WTO were determined.

3480-IV [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

12. Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи від 15.04.1994 [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_009

13. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 [Електронний ресурс] : Офіційний Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018

14. Богдан І.О. Деякі правові аспекти захисту іноземних інвестицій в судових інстанціях / І.О. Богдан // Юридична газета. – 2010. – № 22.

15. Гладкова Ю.Г. Сучасний стан та проблеми вітчизняного нормативно-правового регулювання інвестиційних відносин за участю іноземних інвесторів, в аспекті членства України в СОТ / Ю.Г. Гладкова // Єв-

ропейські перспективи. – № 4. – ч.1. – 2011. – С. 98-103

16. Гулієв А. Д. Право зовнішніх зносин : підручник / А. Д. Гулієв. – К. : НАУ, 2012. – 488с.

17. Карро Д., Жюйар П. Международное экономическое право: Учебник / Пер. с франц. В. П. Серебренникова, В. М. Шумилова. -М. : Междунар. Отношения, 2001. – 608 с.

18. Лабин Д. К. Международное право по защите и поощрению иностранных инвестиций / Д. К. Лабин. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 336 с.

19. Международное инвестиционное право и процесс. Фархутдинов И.З. – М. [б. изд.]: 2010. – 415 с.

20. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: [за загальною редакцією В. К. Мамутова]. – К.: Юрінком Інтер. – 2004. – 441 с.

21. Sornarajah M. The International Law on Foreign Investment / M. Sornarajah. – New York: Cambridge University Press, 2004. – 525 p, с. 299